

تاخیر در احیای برجام خطرناک است

احمد زید آبادی

در سفر نوروزی با مردمان ساکن حاشیه مرکزی کویر ایران به گفت‌وگو نشستم. عموم آنها به طرز بیسابقه‌ای از شرایط زندگی خود و وضعیت کشور ناراضی بودند. حرف‌های من در مقابل اظهارنظرهای تند آنها واقعا «محافظه‌کارانه» به حساب می‌آمد. بسیاری از آنان نسبت به آینده کشور، سخت بدبین و نومید بودند و شماری از مردم عادی و غیرسیاسی هم که به «حسن نیت» سید ابراهیم ریسی برای حل معضلات کشور باور داشتند، تنها امیدشان به احیای برجام بود. در نگاه بسیاری از مردم، احیای برجام فقط توافقی برای فروش نفت و لغو تحریم‌های اقتصادی نیست، بلکه نشانه و نمادی از رویکرد تازه‌ای در اداره کشور است؛ رویکردی که امیدوارند همراه با تمرکز بر امر توسعه همه‌جانبه و حل مشکلات واقعی جامعه و فاصله گرفتن از جنجال‌های پوچ و منفصل از زندگی آنها باشد. از این رو، تاخیر در امضای توافقنامه جدید برجام، افراد زیادی را کلافه و عصبی کرده است و برخی از آنها می‌پرسند: پس این «نزدیک بودن توافق» چه زمانی است که به سر نمی‌رسد؟ در واقع، فراز و فرودهای روند مذاکرات و بیم و امیدها و سرد و گرم شدن‌های متناوب ناشی از آن، بخشی از جامعه را نسبت به امضای توافق بی‌حس و بی‌تفاوت کرده است. بر خلاف نظر پاره‌ای از محافل رسانه‌ای و رسمی، این بی‌تفاوتی به معنای پذیرش ادعای عدم پیوند وضعیت اقتصادی کشور با امضای برجام نیست، بلکه به معنای نومیدی از بهبود وضعیت جامعه است.

به نظرم مذاکرات برجام بدون هر گونه دلیل موجهی، در روندی فرسایشی گرفتار افتاده و از این جهت احیای توافق با تاخیر زیادی روبرو شده است. تاخیر در امضای برجام به سود دشمنان این توافق است و حتی می‌تواند اصل آن را به مخاطره بیندازد.

احزاب راست‌گرای اسرائیل که با احیای برجام سر ناسازگاری و خصومت دارند، در حال گفت‌وگو با غربی‌ها و کشورهای عرب منطقه‌اند تا آنها را متقاعد کنند که احیای توافق، صرفا به نفع جمهوری اسلامی است و در عین حال، عدم احیای آن، به دیگر کشورها ضرر و زیانی وارد

نخواهد کرد.

در تحولي همراستا با اين ماجرا، نوعي همگرایی بين تمام كشورهاي منطقه به استثنای ايران، در حال بروز و ظهور است چنانکه گويي قرار است شکافهاي سياسي بين کشورهای خاورميانه به نحوي ترميم شود و در عوض، بين ايران و تمام آن کشورها وضعيتي دو قطبي پديد آيد. در همین زمينه، ترکیه به سرعت در حال بهبود روابط خود با اسراییل از يك سو و عربستان و امارات متحده عربي و حتي مصر از سوي ديگر است. قطر هم از مدت‌ها پيش به اختلافات اصلي خود با عربستان و ديگر اعضاي شوراي همکاري خليج فارس پايان داده و با اسراییل نيز روابط اسرارآمیزش را حفظ کرده است.

از طرفي اسراییلي‌ها به‌طور مرتب با سران عرب در تماسند و جلسات دو جانبه و چند جانبه‌اي با آنها برگزار مي‌کنند که مهم‌ترين دستور کارشان نيز چگونگي مقابله با «مساله ايران» است. اجلاس نخب با حضور وزيران خارجه اسراییل و امريکا و مصر و مغرب و بحرين و امارات نمونه‌اي از اين همگرایی و همکاري فزاينده منطقه‌اي است که بايد زنگهاي خطر را براي ايران به صدا در آورد.

اگر در روند کنوني تغييری پديد نيايد، جمهوري اسلامي به زودي خود را در مقابل جبهه وسيعي از کشورهای منطقه خواهد يافت که عمده هدفشان همکاري امنيتي و نظامي و اقتصادي به منظور تحت فشار گذاشتن بيسابقه ايران است.

واقعيت شگفتانگيز در اين ميان اين است که تاکنون دولت جو بايدن با ايجاد چنین صف متحدي در برابر ايران، همراه نشده است و اين دولت، همچنان امیدوار است که با احياي برجام، مسير تحولات آينده به رويارويي با ايران ختم نشود. از همین رو، دولت بايدن تحت فشار علني و مخفي راستگرايان اسراییلي و حاميان آنها در حزب جمهوري‌خواه امريکا قرار گرفته و حتي حضور آنتوني بلينکن وزير خارجه دولت بايدن در اجلاس نخب، به عنوان امري منفي و اقدامي بازدارنده در برابر اتحاد اسراییل و کشورهای عربي عليه ايران از سوي تندروهاي اسراییلي مورد نکوهش قرار گرفته است.

همه اينها در حالي است که نوک پيکان حملات سياسي در داخل ايران به سوي دولت بايدن هدفگيري ميشود!

به نظرم مسوولان ايراني در فهم جهتگيري تحولات منطقه دچار سوء تفاهم شده‌اند و در حال از دست دادن فرصت محدود پيش رو هستند.

بنابراين لازم است دستگاههاي تصميم‌گيرنده، ارزيابي و محاسبه تازه‌اي از آرايش و جهتگيريهاي تازه منطقه‌اي به عمل آورند. ارزيابي خارج از ملاحظات دستوپاگير در محافل رسمي ايران اما نشان مي‌دهد که تاخير و تعلل و ترديد در امضاي سريع برجام به مثابه از

دست دادن فرصتي تاريخي است و از دست دادن اين فرصت نيز بدون ترديد پشيماني تاريخي به بار خواهد آورد. پس لازم است تصميم‌گيران کشور، خود را از ملاحظات صوري و قيد و بندهاي آزاردهنده بر سر برجام رها کنند که از قدیم گفته‌اند؛ در کار خير حاجت هيچ استخاره نيست!

منبع: روزنامه اعتماد 16 فروردين 1401 خورشیدی